

Dražen ZETIĆ: Specifičnosti štovanja svetaca u pučkim sredinama

Dražen Zetić 1. studenoga 2025.

Tijekom proteklih stoljeća, štovanje svetaca u ruralnim sredinama, prvenstveno je imalo egzistencijalno, a ne spasenjsko (soteriološko) značenje. Vajka je zazivanje svetaca i svetica bilo echo strašnih tragedija: umiranja djece na porođajima, glad, suša, pojava kuge i drugih epidemija, poplava i ratova. Nadasve je interesantno da su u raštrkanim bosanskim selima (na ravni, brdima i planinama), nemali broj puta nevjeste označavale iglom na ruci il' ramenu znak križa. Na taj način naglašavajući svoj pravovjerni kršćanski identitet i pripadnost Rimokatoličkoj crkvi. Takvi simboli na rukama djevojaka, nerijetko su imali prvotni zaštitnički biljeg od neželjenih nasrtaja ondašnjih nasilnih Turaka. Upravo su Osmanlije takvi znakovi odbijali od pomisli na seksualno napastovanje i porobljavanje u svojim sablasnim orijentalnim haremima.

"Tetovirana su muška i ženska djeca od 3. do 18. godine i to na blagdan Svetog Josipa, Blagovijest, Veliki Petak i u Korizmeno vrijeme pomoću prirodnih materijala kao što su med, ugljen, pljuvačka i majčino mlijeko. Teme su bile razbojnički križ, Jeličin križ itd. Tetoviranje je bilo redovito do 1938. godine, a od onda je u padu. Zadnja osoba koja se je sicala tradicijski načinom rođena je 1969."

Dražen STOJANOVIĆ, Tradicionalno tetoviranje Hrvata katolika u Bosni i Hercegovini, Obnova, 2017.

Mnogi patroni župa i svetišta, posvećeni su sv. Josipu, sv. Ivanu, sv. Iliji i sv. Anti, te Gospi Bogorodici. Njima su se mnogi seljani zavjetovali u ozdravljenjima, molitvama i hodočašćima. S današnje točke gledišta, teško je razumjeti razmjere njihova potpunog pouzdanja u nebeske zaštitnike i zaštitnice. U današnjim (nad)biskupijskim riznicama, mjesnim dijecezanskim crkvicama i bogatim samostanskim muzejima i galerijama, sačuvani su mnogi kipovi svetaca, njihove relikvije, komadići habita i drugi dijelovi tijela. O njihovim životima, snimljeni su mnogobrojni igrani i dokumentarni filmovi, izrađena naličja u svim materijalima, utisnuta lica u medaljonima, majicama, kamenu i drvu, mozaicima i freskama, ikonama i velebnim slikarskim djelima Đure Sedera i drugih vjerom nadahnutih umjetnika, glazbenika i književnika.

"Vrijednosti za Sedera nisu nešto što je nametljivo, bučno, gromoglasno... To su „fine vrijednosti kao dobrota, kao pravednost, kao ljubav, one su vrlo tihe. A najviša vrijednost, koja drži cijeli svemir, Bog, ona je nečujna, ona je najtiša. On se i ne želi čuti. Nešto od toga želim preko slika reći, nešto što je preko Krista posredovao na nas kao najviše vrijednosti... odnosno svojim slikama želim donijeti kruh života, a ne samo kost" (Vjesnik, 22. rujna 2002)."

Marko KARAMATIĆ, U spomen velikom umjetniku, Svjetlo riječi, 2023.

Premda je stvaralački poticaj jedno, a vjerodostojna faktografija i potkrijepljeni podaci nešto drugo. Iznimno je teško provesti analize takvih romansiranih hagiografija, jer su dobrim djelom napisane kao duhovni bestselleri. U prijašnjim uredbama crkvenih doktrina, nije se baš osobita pažnja poklanjala mnogima aspektima tih predaja, legendi i spjevova. U tekstovima takve literarne naravi, nedostaju podastrijeti podaci, navodi i arhivski izvori. No, težaku vjerniku sa sela, bili su dostatni slikoviti prikazi svetaca, drveni križ s Kristom na zidu, kalendar s crvenim slovima njihovih spomendana, nedjeljna slavlja i svetišta, molitvenici i krunice, zvuk zvona, slanja jednog čeljadeta iz kuće u pratre il' časne sestre i skidanje s žlice jednih gladnih usta...

Čovjek iz ruralnih sredina, nije se baš preveć opterećivao delikatnim temama srednjovjekovne angelologije i iracionalnim dubiozama apstraktne metafizike

No, kolikogod nam bile opskurne takve skolaštike rasprave na ondašnjim europskim učilištima (Praga, Beča, Heidelberga i Leuvena), nema sumnje da vjekovima ostaju nerazjašnjeni slučajevi mnogih čudesnih ozdravljenja i vjerskih obraćenja. Nebrojene zahvale nekoj nadnaravnoj sili, i dan-danas svjedoče na srebrnim i kamenim pločicama svetišta diljem cijelog svijeta. Također je neprijeporna činjenica, da vjera kao jedan intimni unutarnji proces, vjekovima potiče i radikalne preobrazbe savjesti nebrojenih ekscentričnih pojedinaca.

S druge strane, za razliku od nekih prethodnih inferiornih razdoblja na selu, današnji starosjedioci ruralnih sredina trećega tisućljeća, unatoč široko dostupnih (on-line enciklopedija, stream platformi, meditacija, psihoterapija, podcasta, biblioteka), i dalje ostaju nesvjesni svojih pravodobnih mogućnosti ekspancijalnog rasta i razvoja.

Tekst je financiran sredstvima Agencije za elektroničke medije iz programa poticanja novinarske izvrsnosti

Dražen ZETIĆ

Vaša adresa e-pošte neće biti objavljena. Obavezna polja su označena sa *

Komentar

Ime *

E-pošta *

Web-stranica

Objavi komentar

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed.](#)

Dražen Zetić

Pisac, pjesnik, fotograf, snimatelj, zaljubljenik u kulturu, povijest i umjetnost.

[View all posts](#)

< Josip BRATULIĆ: Predavanja o hrvatskoj Bibliji kroz stoljeća

Kako je izgledalo razapinjanje? >

YOU MIGHT ALSO LIKE

